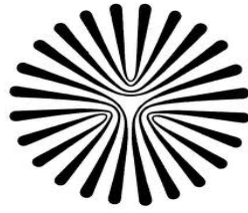

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور
دانشکده علوم انسانی
واحد جنوب تهران

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته: حقوق

گرایش: حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان:

جعل در اسناد الکترونیک

مالک کوهی

استاد راهنما:

دکتر نریمان فاخری

استاد مشاور:

دکتر ولی الله انصاری

دی ۱۳۹۰

با تقدیر از:

استاد محترمہ راہنما جناب آقای دکتر فاخر □

و

استاد محترمہ مشاور جناب آقای دکتر انصاری

و

استاد محترمہ داور جناب آقای دکتر مؤذن زادگان

تقدیم به :

پدر و مادر

که تمامی موفقیت هایم

را در زندگی مدیون زحمات

و محبت های آنها می دانم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ط.....	چکیده
۱.....	مقدمه
۴.....	الف- تعریف و بطن مساله
۵.....	ب- سوالات تحقیق
۵.....	ج- فرضیه های تحقیق
۶.....	د- سابقه و ضرورت انجام تحقیق
۱۴.....	ه- اهداف تحقیق
۱۴.....	و- روش انجام تحقیق
۱۵.....	ز- قلمرو تحقیق (زمانی ، مکانی ، موضوعی)
۱۵.....	ح- سازماندهی تحقیق
۱۷.....	فصل اول: مفاهیم، مبانی و سبب تحول جرم جعل و جعل رایانه ای
۱۸.....	۱-۱- مفاهیم
۱۸.....	۱-۱-۱- تعریف قانونی از جرم
۱۹.....	۱-۲-۱- تعریف جعل
۲۰.....	۱-۲-۱-۱- تعریف لغوی جعل
۲۱.....	۲-۲-۱-۱- تعریف جعل در قانون مجازات اسلامی
۲۳.....	۳-۲-۱-۱- جعل رایانه ای
۲۵.....	۳-۱-۱- تعریف سند
۲۵.....	۱-۳-۱-۱- تعریف لغوی و اصطلاحی سند
۲۶.....	۲-۳-۱-۱- تعریف سند در فرهنگ اداری
۲۷.....	۳-۳-۱-۱- مفهوم سند در اسناد الکترونیکی
۲۹.....	۴-۱-۱- تعریف جرائم رایانه ای
۳۱.....	۱-۴-۱-۱- تعریف سازمان ملل متحد از جرم رایانه ای
۳۱.....	۲-۴-۱-۱- تعریف OECD از جرم رایانه ای
۳۱.....	۳-۴-۱-۱- تعریف شورای اروپا از جرم رایانه ای

۱-۴-۴-۱-تعریف جرم رائلنه ای در قوانین ایران.....	۳۲
۲-۱-مبانی کفّری جرائم جعل.....	۳۴
۱-۲-۱-مبانی کفّری جعل سنتی.....	۳۴
۲-۲-۱-مبانی کفّری جعل رائلنه ای.....	۳۸
۴-۱-سری تحول تاریخی بزه جعل و جعل رائلنه ای.....	۳۹
۱-۴-۱-بررسی اجمالی تاریخچه بزه جعل.....	۳۹
۱-۴-۱-۱-بیشترین جرم جعل در حقوق اسلام و ایران.....	۴۰
۱-۴-۱-۲-سری تحول بزه جعل در اروپا.....	۴۱
۱-۴-۲-تاریخچه ای از جرائم رائلنه ای.....	۴۵
۱-۴-۲-۱-تاریخچه ای از جرائم رائلنه ای در دنیای.....	۴۶
۱-۴-۲-۲-تاریخچه ای از جرائم رائلنه ای و سری قوانین مربوطه در ایران.....	۵۱
۱-۴-۲-۲-۱-شروع جرائم رائلنه ای در ایران.....	۵۲
۱-۴-۲-۲-۲-مراحل قانونگذاری در مورد جرائم رائلنه ای در ایران.....	۵۵
۱-۴-۲-۲-۳-ارتباط قانون جرائم رائلنه ای با قوانین بهترین.....	۵۷
فصل دوم: عناصر تشکیل دهنده جرم جعل و جعل الکترونیکی.....	۶۰
۱-۲-عناصر جرم جعل.....	۶۱
۱-۱-۲-ارکان قانونی جعل و تزوی.....	۶۱
۲-۱-۲-عناصر مادی جعل و تزوی.....	۶۲
۳-۱-۲-عناصر معنوی در جعل.....	۶۴
۴-۱-۲-خسارت در جعل به عنوان رکن چهارم بزه جعل.....	۶۴
۲-۲-جعل در اوراق رسمی توسط عوامل دولت.....	۶۸
۱-۲-۲-ماده ۵۳۲ قانون مجازات اسلامی.....	۶۸
۲-۲-۲-ماده ۵۳۴ قانون مجازات اسلامی و ابزار جعل.....	۷۰
۱-۲-۲-۲-ماده ۵۳۴ قانون مجازات اسلامی.....	۷۰
۲-۲-۲-۲-ابزار جعل.....	۷۲
۳-۲-۲-جعل و نفوهای مسلح.....	۷۳
۳-۲-جرائم رائلنه ای.....	۷۴
۱-۳-۲-جرائم رائلنه ای در حقوق ایران.....	۷۴

۱-۱-۳-۲- مراحل قانونگذاری در مورد جرائم رایانه ای در ایران.....	۷۴
۲-۱-۳-۲- جرم های مندرج در قانون تجارت الکترونیکی.....	۷۶
۳-۱-۳-۲- جعل رایانه ای.....	۷۷
۲-۳-۲- بزه جعل رایانه ای.....	۸۰
۱-۲-۳-۲- رکن قانونی جرم جعل رایانه ای موضوع قانون جرائم رایانه ای.....	۸۱
۲-۲-۳-۲- عنصر مادی جرم جعل رایانه ای.....	۸۱
۳-۲-۳-۲- عنصر معنوی جرم جعل رایانه ای.....	۸۳
۴-۲-۳-۲- مفهوم ضرر در جرائم رایانه ای.....	۸۴
۳-۳-۲- شرایط و عناصر ضرر در جعل رایانه ای.....	۸۴
۱-۳-۳-۲- عنصر ضرری در جعل رایانه ای.....	۸۵
۲-۳-۳-۲- مرتکب جرم.....	۸۵
۳-۳-۳-۲- طرق جعل رایانه ای.....	۸۶
۴-۳-۳-۲- موضوع جرم جعل رایانه ای.....	۸۶
۵-۳-۳-۲- رکن مادی جرم جعل رایانه ای.....	۸۶
۶-۳-۳-۲- رکن معنوی جرم جعل رایانه ای.....	۸۶
۴-۳-۲- عناصر جعل رایانه ای در قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲.....	۸۷
۱-۴-۳-۲- عنصر قانونی.....	۸۷
۲-۴-۳-۲- عناصر مادی.....	۸۸
۵-۳-۲- قانون ایران در باره رسیدگی به جرائم اینترنتی.....	۹۱
۶-۳-۲- شیوه های تعرض به اصالت اسناد الکترونیکی.....	۹۳
۱-۶-۳-۲- اظهار انکار و تردید.....	۹۳
۲-۶-۳-۲- ادعای جعل.....	۹۵
۷-۳-۲- شرایط احراز اصالت اسناد الکترونیکی.....	۹۷
فصل سوم: مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی و پیشگیری از موضوع جرم.....	۱۰۱
۱-۳- مجازات های جرم جعل رایانه ای.....	۱۰۲
۲-۳- مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در جرائم رایانه ای.....	۱۰۵
۱-۲-۳- مجازات اشخاص حقوقی در قانون جرائم رایانه ای.....	۱۰۸
۲-۲-۳- تکرار جرم در قانون جرائم رایانه ای.....	۱۰۹

۱۱۱	۳-۳- پیشگیری از جرم جعل رایانه ای
۱۱۳	۳-۳-۱- تدابیری برای پیشگیری از جرائم رایانه‌ای
۱۱۷	۳-۳-۲- نقش دادستان برای پیشگیری از وقوع جرائم رایانه ای
۱۱۹	۳-۳-۳- نقش مردم در پیشگیری از وقوع جرائم رایانه ای
۱۲۰	۳-۳-۴- اطلاع رسانی به مردم در رابطه با جرائم رایانه ای
۱۲۱	نتیجه گیری
۱۲۷	پیشنهادها
۱۳۰	منابع و مآخذ

چکیده

تحقیق حاضر با عنوان جعل در اسناد الکترونیک با هدف تبیین و تعریف جعل الکترونیکی یا رایانه ای و ارائه تبیین های حقوقی در خصوص تمایزات جعل سنتی و رایانه ای با روش مطالعه کتابخانه ای و اسنادی انجام گرفته است. بر اساس نتایج مطالعه می توان گفت که حقوقدانان جعل را از جهت مفهوم قانونی به جعل عام و جعل خاص تقسیم کرده اند. جعل عام در ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی بیان شده است و سپس در مواد ۵۲۴ تا ۵۴۱ از همین قانون و سایر قوانین خاص، مصادیق جعل خاص بیان شده است، ماده ۵۲۴ و مواد بعدی آن در قانون مجازات اسلامی، به همراه دیگر مواد مربوطه در قوانین متفرقه و آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور، اجزای این جرم را تشکیل می دهند از طرف دیگر امروزه با ورود تکنولوژی اطلاعات آن را به جرایم جعل سنتی و رایانه ای مورد تقسیم قرار داده اند. حقوق مالکیت فکری به عنوان حق کنترل نسخه برداری از روی اثر و سایر کاربردهای آن برای مدت زمانی محدود در نظام های حقوقی کشورهای مختلف و در سطح بین الملل شناخته شده است. امروزه به لحاظ رشد تکنولوژی و فناوری رایانه ای، جرایم رایانه ای به صورت عام و جعل رایانه ای به عنوان مهمترین قسمت آن مورد توجه حقوق دانان و قانونگذاران است. با تصویب قانون جرایم رایانه ای، اعمال ارتكابی در فضای تبادل اطلاعات در سامانه های رایانه ای یا مخابراتی را بایستی مشمول قانون رایانه ای بدانیم و دیگر نمی توان به مواد سنتی در قانون مجازات اسلامی استناد نمود. براین اساس موضوع جعل باید داده یا علائم موجود در کارت های حافظه یا قابل پردازش یا تراشه در سامانه های رایانه ای یا مخابراتی باشد همچنان که در تحقق جرم استفاده از اشیاء مجعول سنتی، قصد اضرار شرط است، در استفاده از اشیاء مجعول رایانه ای هم قصد اضرار، از شروط تحقق جرم محسوب می شود و همچنین سایر ارکان جعل سنتی از جمله رکن قانونی، مادی و معنوی در مورد جعل رایانه ای نیز صادق است.

کلمات کلیدی: جعل، جرائم رایانه ای، جعل الکترونیکی، جعل رایانه ای

جرم جعل از جمله جرایمی است که سابقه تاریخی آن شاید به زندگی اجتماعی انسان ها برگردد که در هر دوره ای با توجه به اسناد موجود در آن جامعه شکل های مختلفی به خود دیده است و به همین خاطر از جمله جرائمی است که نحوه ارتکاب جرم مرتباً در حال تغییر و تحول است با این وجود از دو دهه گذشته ما می توانیم نوعی تقسیم بندی کلی در این بزه به عمل آوریم.

حقوقدانان جعل را از جهت مفهوم قانونی به جعل عام و جعل خاص تقسیم کرده اند، از طرف دیگر امروزه آن را به جرایم جعل سنتی و رایانه ای مورد تقسیم قرار داده اند چون که انقلاب فن آوری اطلاعات به طور بنیادین جوامع را دستخوش تغییر و تحول کرده است و احتمالاً در آینده نیز این روند با شتاب فراوان ادامه خواهد یافت. البته این تغییر، انجام بسیاری از کارها و امور را راحت تر کرده است. قبلاً بخش خاصی از جامعه تحت تاثیر فن آوری اطلاعات قرار گرفته بود ولی اکنون به سختی می توان بخش هایی از جامعه را یافت که تحت تاثیر آن قرار نگرفته باشند. فن آوری اطلاعات تقریباً به نحوی همه جانبه فعالیت های انسان و جوامع بشری را تحت تاثیر قرار داده است.

تولید اطلاعات و انتقال سریع آن توسط فن آوری های نوین موجب افزایش تغییرات اجتماعی و اقتصادی پیش بینی نشده گردیده است. اما پیشرفت های مذکور حائز جنبه های خطرناکی نیز می باشند که پیدایش انواع جدید جرائم و همچنین بهره برداری از فن آوری جدید در ارتکاب جرایم سنتی بخشی از آن به شمار می رود. فن آوری های بوجود آمده در عرصه ارتباطات و اطلاعات مفاهیم قانونی موجود را نیز دچار چالش هایی نموده است. پیشرفت های مذکور با ظهور شبکه ها و ابرشاه راه های اطلاعاتی از

جمله اینترنت گسترش پیدا کرده است که از طریق آنها هر فردی قادر خواهد بود که به تمامی خدمات اطلاعات الکترونیک، گذشته از اینکه کجای این جهان مستقر شده اند؛ دسترسی داشته باشد. کاربران از طریق اتصال به سرویس های اطلاعات و ارتباطات، نوعی فضای عام بنام فضای مجازی را پدید آورده اند که متأسفانه این فضا نیز مورد سوءاستفاده مجرمین و اخلاص گران قرار گرفته است. بنابراین حقوق جزا بایستی با ایجاد و تاسیس مفاهیم و نهادهای نوین، تدابیر لازمی متناسب با این پیشرفت های تکنولوژیکی پیش بینی نموده و همچنین فرصت های پیچیده ای که جهت سوءاستفاده از تسهیلات محیط سایبر فراهم آمده است را در نظر داشته باشد. قانون مجازات جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸ نیز با پذیرش اهمیت این تحولات و پیشرفت های دنیای رایانه، مقررات نسبتاً جامعی را برای مقابله با پدیده های مجرمانه رایانه ای من جمله جعل رایانه ای پیش بینی و با تعیین تدابیر لازم برای کشف، تعقیب، تفتیش، توقیف، حفظ و نگهداری از مدارک و دلایل ناشی از محیط های دیجیتالی و الکترونیکی در صدد جلوگیری از سوءاستفاده جاعلین جدید است.

در یک تقسیم بندی کلی می توان جرایم اطلاعات را از لحاظ فلسفه قانونگذاری و قوانین حاکم بر آنها، به دو گروه تقسیم کرد:

گروه اول شامل طیفی از جرائم رایانه ای است که با قوانین مربوط به جرائم کلاسیک قابل تعقیب و مجازات هستند و نیاز به قانون گذاری جدید ندارند. این گروه خود شامل انواع مختلفی از جرائم است و می توان آنها را به جرائم علیه اشخاص، اموال، امنیت و آسایش عمومی، اخلاق و عفت عمومی و خانواده دسته بندی نمود.

گروه دوم شامل طیفی از جرائم رایانه ای است که نیاز به قانون خاص دارند، این طبقه از جرائم را نیز می توان به سه دسته تقسیم نمود:

دسته اول، جرائم جدیدی هستند که ارتکاب آنها قبل از پیدایش فناوری اطلاعات به هیچ وجه امکان پذیر نبوده است، مانند دستیابی غیرمجاز، شنود غیرمجاز، اخلال در داده و اخلال در سیستم.

دسته دوم شامل تعدادی از جرائم کلاسیک است که رایانه ماهیت آنها را تغییر داده و به لحاظ تفاوت ماهیتی بین نوع رایانه ای و نوع کلاسیک آنها، نیاز به قانون خاص دارند. جعل و کلاهبرداری رایانه ای از جمله این جرائم هستند.

دسته سوم شامل جرایمی است که ارتکاب آنها از طریق شبکه های رایانه ای موجب خطرناک تر شدن آنها نسبت به نوع غیر رایانه ای آنها شده است و به همین جهت نیاز به قانون خاص دارند. جرایم مرتبط با محتوا جزو این دسته هستند.

از طرف دیگر میزان استفاده از اینترنت طی سال های اخیر به طور تصاعدی افزایش پیدا کرده است.

متأسفانه به موازات افزایش کاربردی اینترنت و تجارت الکترونیکی شاهد افزایش خاصی در میزان جرائم سایبری نیز بوده ایم.

با توجه به این روند و اهمیت موضوع جرایم رایانه ای بود که در تاریخ ۱۳۸۸/۰۳/۰۵ قانون جرایم رایانه ای در مجلس شورای اسلامی تصویب و ابلاغ گردید که طبق ماده ۲۲ آن قوه قضائیه موظف است کار گروهی را تعیین و مصادیق محتوای مجرمانه را تعیین کند اعضا کار گروه که در محل دادستانی کل کشور تشکیل می شود عبارتند از وزارتخانه های آموزش و پرورش، ارتباطات و فناوری اطلاعات، اطلاعات، دادگستری، علوم، تحقیقات و فناوری، فرهنگ و ارشاد اسلامی، رییس سازمان تبلیغات اسلامی، رییس سازمان صدا و سیما و فرمانده نیروی انتظامی، یک نفر خبره در فناوری اطلاعات و ارتباطات به انتخاب کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی و یک نفر از نمایندگان عضو کمیسیون قضایی و حقوقی و تایید مجلس شورای اسلامی.

این کار گروه دارای وظایف متعدد بوده که در ذیل تبصره های مربوطه آورده شده است لذا می توان گفت امروزه جرایم رایانه ای خصوصاً جعل به عنوان یک مسئله در سطح عمومی و قانونگذاری مطرح بوده و هر روز نیز دامنه آن وسیع تر و گسترده تر می شود و این پژوهش نیز به لحاظ ویژگی های خاص و جدید بودن این نوع جرایم در پی بررسی حقوقی موضوع است.

الف- تعریف و بیان مساله

جرم جعل از جرائم مهم بر ضد امنیت و آسایش عمومی محسوب می شود و تاثیر نامطلوبی در روند مناسبات و روابط افراد و اجتماع دارد و باعث خسارت مادی و معنوی افراد و جامعه می گردد. در حقوق اسلام از جعل کتب و نوشته ها در برخی موارد تحت عنوان احتیال نام برده شده و برای آن مجازات و تعزیری مقرر گشته و در حقوق عرفی که از قوانین کشورهای اروپایی مخصوصاً فرانسه اقتباس گردیده و تحت عنوان جنحه و جنایت بر ضد آسایش عمومی مورد حکم قرار گرفته و پس از انقلاب تحت عنوان جرایم بر ضد آسایش و امنیت عمومی برای آن مجازات تعزیری مقرر گشته است. اما امروزه به لحاظ رشد تکنولوژی و فناوری رایانه ای، جرایم رایانه ای به صورت عام و جعل الکترونیکی یا رایانه ای به عنوان مهمترین قسمت آن مورد توجه حقوق دانان و قانونگذاران است.

چون فناوری اطلاعات تمام فعالیت های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و علمی بشر را تحت تاثیر خود قرار داده است و به طور بنیادین جوامع را دست خوش تغییر و تحول کرده است. علم حقوق نیز به عنوان شاخه ای از علوم اجتماعی که تنظیم روابط انسان ها را در چارچوب حیات جمعی به عهده دارد، عمیقاً تحت تاثیر انقلاب فناوری اطلاعات قرار گرفته است. مسایل جدی که این فناوری در ارتباط با شاخه های

مختلف رشته حقوق مطرح کرده، منجر به شکل گیری رشته ای نسبتاً جدید از حقوق به نام حقوق مالکیت فکری گردیده است. زیرا با خلق دنیای جدیدی به نام فضای سایبر بسیاری از موانع ارتکاب جرم از جمله مرزهای سیاسی و جغرافیایی بین کشورها از بین رفته است و ارتکاب بسیاری از جرایم تسهیل گردیده است. فضای سایبر شرایطی را به وجود آورده که مجرمین می توانند در مکان هایی غیر از جاهایی که آثار و نتایج اعمال آنها ظاهر می شود مرتکب جرم شده و به راحتی و با کمترین هزینه و اضطراب، بیشترین خسارت و صدمات را به بار آورده و در عین حال به لحاظ محدودیت کارایی قواعد حقوق کلاسیک ناشناخته باقی بمانند.

در حال حاضر جرایم اینترنتی با اشکال مختلفی صورت می پذیرد که کلاهبرداری اینترنتی، سوء استفاده از کارت های اعتباری، پولشویی، جعل به اشکال مختلف از جمله آنها است که لزوم شناخت و بررسی علمی آن را نشان می دهد. با توجه به اهداف طرح و مواردی که در قسمت بیان مسئله مطرح گردید این پژوهش در راستای پاسخ به سوالات ذیل انجام گردیده است.

ب- سوالات تحقیق

- ۱ - سیر تحول تقنینی جرم جعل و جعل الکترونیکی چگونه است؟
- ۲ - جعل الکترونیکی و ماهیت آن چیست؟
- ۳ - موضوع جعل الکترونیکی و تفاوت آن با جعل سنتی در چیست؟
- ۴ - برای پیشگیری و مقابله با جرم جعل الکترونیکی چه راهکارهایی وجود دارد؟

ج- فرضیه های تحقیق

- ۱ - مصادیق جرم جعل در قوانین کیفری ایران به روشنی تعریف و تبیین نشده است.

۲ - جعل الکترونیکی به مفهوم تغییر و تحریف اطلاعات و داده های رایانه ای ذخیره شده در فضای مجازی می باشد.

۳ - موضوع جعل الکترونیکی با موضوع جعل سنتی متفاوت می باشد.

۴ - جرم انگاری جعل رایانه ای یکی از راههای پیشگیری و مقابله با این جرم است .

د- سابقه و ضرورت انجام تحقیق

در بررسی پیشینه و سوابق مطالعاتی و ادبیات مربوط به موضوع تحقیق مقاله ها و مطالعاتی توسط اندیشمندان و حقوق دانان در محافل و نشریات علمی و حقوقی منتشر شده است که هر کدام به ابعاد مختلف موضوع پرداخته اند. در این تحقیق نیز در راستای مرحله مطالعات اکتشافی و بهره گیری از نتایج و روش شناسی مطالعات مذکور به چند مورد از این بررسی ها بصورت خلاصه اشاره می گردد:

در خصوص موضوع جعل الکترونیکی مباحث مختلفی به صورت های متعدد و از منظر دیدگاههای متفاوت مطرح گردیده است که به صورت جمع بندی شده به برخی از آنها اشاره می شود :

امیر ساعد در مطالعه ای تحت عنوان حمایت از مالکیت فکری در سازمان تجارت جهانی معتقد است ماهیت جرائم رایانه ای ناشی از توسعه روز افزون فناوری اطلاعات و ورود به عصر اطلاعات است که رایانه می تواند ابزار، هدف و موضوع ارتکاب جرم باشد، و غالباً به دودسته تفکیک می شوند:

دسته اول دارای عناوین و توصیف های جزایی کلاسیک هستند نظیر جعل

رایانه ای ، کلاهبرداری رایانه ای ، جاسوسی رایانه ای که در این جرائم رایانه به عنوان ابزاری برای رفتار مجرمانه به کار میرود.

دسته دوم جرایم رایانه ای جدیدند این جرائم ناشی از چگونگی به کارگیری فناوری اطلاعات هستند جرائمی نظیر دسترسی غیر مجاز، اختلال در داده ها و سیستم های رایانه ای ، هرزه نگاری این نوع جرائم جدید هستند . در هردو دسته موضوع جرم با فرض مال بودن و دارای ارزش بودن داده ها و اطلاعات، مال دیگران، امنیت، آسایش فردی، آسایش عمومی، اخلاق عمومی و حیثیت افراد است . عمومی ترین عنوان مجرمانه در حوزه فناوری اطلاعات هک است در حقیقت اولین اقدام برای شروع یک جرم رایانه ای یا بهتر بگوییم رفتار قابل سرزنش در فضای سایبر دسترسی غیر مجاز به داده ، رایانه ، شبکه به طور کلی هر سیستم رایانه ای است که مربوط به شخص دیگری باشد است این ورود غیر مجاز میتواند برای اطلاعات، داده ها، برنامه ها یا سیستم های رایانه ای غیر مجاز برای مرتکب : نشان دادن مهارت شخص، کسب مال مربوط به دیگری ، اختلال و خرابکاری ، جاسوسی و... باشد .این عمل فارغ از نیت مرتکب کاملاً یک رفتار قابل سرزنش و ناپسند است . و نحوه ارتکاب این جرائم عبارت است از، ورود، تحصیل ، حذف، اختلال ، دستکاری و ...در. نبود قانون در عرصه سایبر همچون دیگر عرصه ها و مظاهر پیشرفت بشری به هرج و مرج می انجامد درست شبیه به آیین نامه رانندگی روز اولی که اتو میل ساخته شد کسی به مقررات آن توجه نمی کرد و لی امروزه کمتر کسی نافی لزوم مقررات رانندگی است اگر امروز ه مقررات رانندگی کان لم یکن تلقی شود چه روی می دهد(امیر ساعد ، وکیل ، ۱۳۸۳ : ۴۲).

دریانی در مقاله ای تحت عنوان ابعاد جزائی کاربرد کامپیوتر و جرائم کامپیوتری انواع جرائم رایانه ای را در یک تقسیم بندی کلی به شرح ذیل احصاء نموده است:

الف: جرائم سنتی که شامل: جاسوسی، سابوتاژ، جعل، کلاهبرداری، تخریب، افتراء،

پولشوئی و قاچاق مواد مخدر می باشد.

ب: جرائم ناظر به کپی رایت برنامه ها

ج: جرائم علیه حمایت از داده ها

د: جرائم در تجارت الکترونیکی

ه: جرائم در بانکداری الکترونیک

و: جرائم مخابراتی و ماهواره ای

ز: جرائم علیه اطفال و زنان

ح: ترور کامپیوتری

ایشان در نهایت در یک تقسیم بندی کلی تر جرائم کامپیوتری را در حال حاضر در سه

گروه اصلی زیرقرار می دهد :

۱- جرائم کامپیوتری علیه اشخاص

۲- جرائم کامپیوتری علیه اموال و دارائی اشخاص یا جرائم کامپیوتری اقتصادی

۳- جرائم کامپیوتری علیه دولتها یا وظائف دولتها (دزیانی، ۱۳۷۳: ۲۸).

ترکی در مقاله ای تحت عنوان نگرش علمی و کاربردی به قانون جرایم رایانه ای می

نویسد رایانه را باید یکی از بزرگترین اختراعات بشر دانست، زیرا بر تمام جنبه های

زندگی مدرن مانند جراحی های حساس، آموزش دوره های پیشرفته علوم و فنون، ارائه

خدمات بانکی و اعتباری، آزمایش های بسیار حساس هسته ای و غیره تأثیر گذاشته

است. مزایا و منافع رایانه و اینترنت زیاد است، ویژگی های فضای مجازی توجه

مجرمان را به خود جلب نموده است. محیط پنهان، آزاد و نامحدود فضای مجازی،

محیطی امن برای مجرمان به وجود آورده که در آن می توانند به آسانی هویت خود را

پنهان نموده و مرتکب جرم شوند. در این فضای نامحدود، مرزهای جغرافیایی کارکرد

خود را از دست می دهند و مجریان می توانند در هر جا که هستند، تنها با یک دستگاه

رایانه و اتصال به شبکه جهانی اینترنت، تأثیر مخرب خود را برجای بگذارند. مسائل مطرح شده درخصوص رایانه و علوم مرتبط با آن، علم حقوق را نیز بی نصیب نگذاشته و مباحث فراوانی درخصوص حقوق حاکم بر این فعالیتها و نحوه مقابله با جرایم رایانه ای صورت گرفته است. درواقع حقوقدانان به دنبال این هستند که بدانند که استفاده کنندگان از رایانه و فضای مجازی چه حقوق و تکالیفی دارند و نحوه فعالیت در این فضا چگونه است. پاسخ به این سؤال در حقوق ارتباطات و رشته های مشابه داده می شود و ازحوزه شمول این تحقیق خارج است.

نویسنده در این نوشته به دنبال پاسخ به این پرسش ها است که جرایم رایانه ای چه جرایمی هستند؟ انواع آن کدام است؟ و نحوه مقابله قانو نگذار ایران با این جرایم چگونه است؟ برای رسیدن به پاسخ پرسش های فوق، در ابتدا به بررسی ماهیت جرایم رایانه ای و تعریف سازمان های بین المللی و حقوق برخی کشورها از جرایم رایانه ای پرداخته و در ادامه، عکس العمل نظام حقوقی ایران در قبال جرایم مذکور و آیین دادرسی حاکم در رسیدگی به این جرایم مختصراً بررسی شده است (ترکی، ۱۳۸۸: ۱۱-۱۰).

رایجیان اصل در رابطه با قانون جرائم رایانه ای مصوب سال ۱۳۸۸، معتقد است گرچه تصویب قانون مزبور می تواند تحولی در این حوزه حقوقی قلمداد گردد با این وجود این قانون دارای کاستی هایی نیز می باشد به باور ایشان، قانون جرایم رایانه ای مصوب پنجم خرداد ۱۳۸۸ یکی از قوانین جدید است که تحولی را در نظام حقوقی ایران به وجود آورده است اگر چه در برخی از جرم انگارهای این قانون از عنوان های سنتی مجرمانه مانند سرقت، جعل و کلاهبرداری استفاده شده است، ولی خود عنوان قانون، نمایانگر ارزش های جدید در جامعه ایران است که از نظر قانون گذار باید از گذر اصول و قواعد حقوقی جنایی و با بهره گیری از یافته های جرم شناسی، مورد حمایت کیفری قرار بگیرد. بدیهی است که در مسیر این تجربه افزون بر نوآوری های

قانون گذارانه، کاستی هایی نیز به این قانون راه یافته است که به ظاهر از شتاب زدگی در تصویب آن حکایت می کند، ابهام در رعایت اصل تناسب جرم و کیفر، و الحاق غیر اصولی این قانون خاص به قانون عام مجازات اسلامی از جمله کاستی های برجسته قانون جرایم رایانه ای به شمار می روند (رایجیان اصل، ۱۳۸۸: ۴۰۹).

رضوی در مقاله ای با عنوان جرایم سایبری و نقش پلیس در پیشگیری از این جرایم و کشف آنها بیان می کند که طبق تبصره ماده ۳۰ قانون جرایم رایانه ای. قوه قضائیه را مکلف کرده تا قضاتی را که با امور رایانه ای آشنایی دارند را برای رسیدگی به این جرایم انتخاب کند. در این خصوص گفتنی است قوه قضائیه از سال ۱۳۸۲ با برگزاری کلاس های آموزش ضمن خدمت قضات، دو عنوان درسی آموزشی در خلال برنامه های این دوره گنجانده که عبارتند از: «جرایم سایبری» برای قضات کیفری و «دعوی حقوقی» (حقوق فناوری اطلاعات) برای قضات حقوقی. در دوره جرایم سایبری کلیاتی در خصوص ادوار زمانی استفاده از رایانه و مسائل جزایی ناشی از آن، تقسیم بندی و شرح مختصر انواع جرایم سایبری و ماهیت آنها، آیین رسیدگی به این جرایم و صلاحیت سایبری مطرح می گردد. در مقابل در دوره دعوی حقوقی به مسائلی از جمله قراردادهای انفورماتیک، مسئولیت مدنی در محیط دیجیتال و... پرداخته می شود (رضوی، ۱۳۸۶: ۱۲۱).

کوشا در پژوهش خود با عنوان مطالعه تطبیقی جرم جعل معنوی اسناد در حقوق جزای ایران و فرانسه آورده است. جعل معنوی اسناد در عداد جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی می باشد که یکی از مباحث مهم حقوق کیفری است. تعریف این جرم عبارتست از: قلب متقلبانه حقیقت در یک سند به نحوی که قابل اضرار به غیر است باشد به صورت تقلبات معنوی، همچون امر باطلی را صحیح جلوه دادن یا چیزی را بدان اقرار نشده، اقرار جلوه دادن. ارکان این جرم عبارتند از:

۱- قلب حقیقت که رکن مادی این جرم می باشد. باید قلب حقیقتی صورت گیرد تا عمل تحت شمول جعل قرار گیرد. این عمل به راه های گوناگونی صورت می گیرد.

۲- رکن معنوی: این جرم از جرائم عمدی می باشد، پس نیاز به قصد و سوءنیت خاص به معنی قصد ضرر رساندن به دیگری می باشد.

۳- رکن ضرری: سومین رکن این جرم، ضرر می باشد. عمل شخص جاعل باید ضرری ایجاد کند تا بتوان او را مشمول عنوان جعل دانست و مجازات نمود. برای احراز این رکن، ضرر محتمل الوقوع، کافی می باشد و نیازی نیست که ضرر بالفعل و حتمی باشد. مبنای این رکن رویه قضایی می باشد و ذکری از آن در قانون صورت نگرفته است. در جرم جعل سه نوع ضرر مطرح می باشد: الف- ضرر مادی ب- ضرر معنوی ج- ضرر اجتماعی یا عمومی (کوشا، ۲: ۱۳۸۱).

طارمی در مقاله ای تحت عنوان گذری بر جرایم رایانه ای جرایم رایانه ای را از لحاظ ویژگی و ساختار به لحاظ نوظهور بودن آن بحث کرده و تقسیم بندی سه گانه ای را برای این جرایم ذکر می کند او می گوید:

پیدایش رایانه و پس از آن دنیای مجازی اینترنت، همراه خود دستاوردهای مثبت و منفی بیشماری داشته و دارد. از جمله پیامدهای منفی آن، پیدایش جرایم نوظهور رایانه ای و اینترنتی است. این نوشته در صدد کاوش در مورد چیستی جرایم رایانه ای از دریچه حقوقی است. ویژگی های خاصی چون: تخصصی و علمی بودن، دارای حیثیت عمومی و خصوصی بودن، پیچیدگی خاص، دشوار بودن تعیین صلاحیت کیفری، جهانی بودن، دشوار بودن کشف بزهدکار که در این دست از جرایم بروز کرده است آن را از دیگر جرایم متمایز می نماید. ایشان در این نوشته به طبقه بندی این جرایم با توجه به نوع تاثیر آن پرداخته و این جرایم را چنین طبقه بندی کرده است